

Jaarverslag GGZ Friesland 2020

Woord vooraf

Vorig jaar beschreven we hoe bevreemdend het was om op het moment dat er sprake is van een wereldwijde crisis terug te blikken op een jaar waarin we nog niet konden bevroeden wat ons te wachten stond. Ondertussen zijn we een jaar verder en blikken we terug op een absurd jaar, maar wel in de hoop en verwachting dat er met het vaccineren verlichting komt voor onze patiënten en voor onze medewerkers in hun werk en in hun privéleven. En met uitzicht op zorgverlening die niet belemmerd wordt door de maatregelen die we nu steeds moeten nemen, waarin we weer in verbinding kunnen komen met onze patiënten en niet van achter een mondkapje of achter schermen of via de telefoon of met beeldbellen. Er is met veel moeite en creativiteit door onze medewerkers geprobeerd onze zorgverlening zo goed mogelijk overeind te houden waarvoor we veel waardering en bewondering hebben. Dit laat onverlet dat we verantwoording af moeten en willen leggen over onze activiteiten in 2020 in het besef dat de wereld er in 2020 zo anders dan anders uitzag.

Jaarverslag 2020 “Verder naar voren”

De Covid-19 pandemie heeft grote impact gehad - en heeft dit nu nog steeds - op onze zorgverlening. Vooral het overlijden van twee van onze patiënten aan de gevolgen van een besmetting heeft grote indruk op ons gemaakt. Meerdere patiënten en medewerkers hebben persoonlijk de gevolgen van een besmetting ervaren en kampen soms nog maanden daarna met lichamelijke en psychische problemen. We hadden, zoals de gehele samenleving, te dealen met de onzekerheid en onvoorspelbaarheid van de impact van dit virus en de maatregelen. Direct is in het kader van de besluitvorming opgeschaald en een CoronaCrisisTeam ingesteld. Hierin vindt onder leiding van de Raad van Bestuur besluitvorming plaats met korte lijnen naar de directies en faciliterende stafonderdelen. Er is een zogenoemd Corona-team ingesteld dat de organisatie van adviezen voorziet en de dagelijkse ‘Covid-dokters’ aangewezen die de regie nemen bij ingewikkelde (mogelijke) besmettingen. In de eerste lockdown bleek al hoe flexibel en creatief onze medewerkers zijn. Met grote inzet werd vanuit huis gewerkt en op allerlei manieren contact met de patiënten gehouden. Dit was vooral ook mogelijk door de aanwezigheid van heel goede en vooruitstrevende ICT-voorzieningen. Patiënten voegden zich ook wonderbaarlijk goed in de nieuwe situatie. Om zo snel mogelijk te weten of er sprake is van besmettingen bleken de GGD-teststraten niet snel genoeg te werken en werd een eigen teststraat ingericht. Dit bleek een gouden zet. Door het jaar heen is dit testteam steeds verder uitgebreid en levert samen met degenen die de tests inplannen 7 dagen in de week een belangrijke bijdrage aan het onder controle houden van besmettingen.

Toen de besmettingen afnamen en opschaling mogelijk was bleek hoe onze medewerkers en patiënten toe waren aan contact en aan verbinding tussen behandelaar en patiënten en tussen de medewerkers onderling. Hierbij moest regelmatig aan de rem worden getrokken hoe begrijpelijk dit sentiment ook was. Er werden logistieke maatregelen genomen en een triagemethodiek voor patiënten en voor bezoekers in gebruik genomen. Deze was erop gericht om mensen met klachten zoveel mogelijk buiten de deur te houden en ook op het snel kunnen traceren van eventuele risicovolle contacten bij besmettingen.

Voor mensen die in 2020 in dienst zijn gekomen, zoals de nieuwe bestuurder Timo de Grefte, maar ook stafmedewerkers en hulpverleners, is een start onder deze (corona) condities extra lastig. Hoe leer je een organisatie, de cultuur van de organisatie en je

collega's kennen, hoe verbind je je aan hen? Digitaal contact heeft in deze tijden veel gebracht, maar schiet tekort op de persoonlijke ontmoeting. Toch hebben zij allen een weg gevonden. Zeker niet optimaal. Maar met de wil en inzet van hen en van degenen die al bij GGZ Friesland werkten is wel een vorm gevonden, die hopelijk in de komende periode tot nadere kennismaking en verdieping kan komen.

Desondanks staan de ontwikkelingen binnen GGZ Friesland niet stil. Een aantal grote bewegingen zijn in gang gezet zoals opgenomen in ons meerjarenbeleid 2019 – 2024 'Verder naar Voren'.

Intern is vanuit onze eerste pijler 'Herstelondersteunende zorg' een beweging ingezet waarbij gestreefd wordt naar een model waarin de centrale sturing op een verantwoorde wijze wordt ingeruild voor meer lokale regie, betere samenwerking binnen de regio's en versterking van het eigenaarschap van onze professionals. Het JongVolwassenen Circuit (JVC) en de acute zorg gingen voorop in de regionalisering, met respectievelijk een samenhangend behandelaanbod voor de belangrijke doelgroep van 15-25 jaar en de daadwerkelijke implementatie van het Intensive Home Treatment (IHT) concept. In Dokkum werkten FACT en Ouderenpsychiatrie al langer samen en werden daarmee een voorbeeld voor het toekomstige GGZ Friesland. In 2020 zijn de werkconcepten die in 2019 waren bedacht verder in werkgroepen en in overleg met de verschillende teams uitgedacht en uitgewerkt. Een beweging die door patiënten, en hun naasten, door huisartsen, wijkteams en veel medewerkers wordt omarmd en die naadloos aansluit bij onze herstelvisie. Tegelijk is het een gelaagd en complex proces met name voor de specialistische functies die tot nu toe veelal centraal gepositioneerd zijn. Voor enkelen vormt de beweging naar de regio een niet-voorstelbare en onneembare stap, hetgeen helaas tot hun vertrek heeft geleid. De leden van het VIP-team hebben deze keuze gemaakt tot teleurstelling van vele collega's die deze zorg als een belangrijke onderdeel in het aanbod van GGZ Friesland zien. Dit aanbod wordt nu opnieuw vormgegeven in de huidige F-ACT teams (later opgaand in de regioteams) en in het JVC waarbij de preventieve aanpak zich niet alleen richt op psychose, maar ook op andere psychiatrische stoornissen die veelal hun oorsprong vinden in de adolescentie. "Zorgmaatwerk" dat medio 2019 onderdeel is geworden van GGZ Friesland integreert op dit punt naadloos omdat de medewerkers in dit onderdeel altijd al regionaal werkten. Zij zijn de uitdaging aangegaan om in de regionalisering een aanjagersrol te vervullen. Sinds 2020 maakt CAGGB ("praktijk Buitenpost") onderdeel uit van de GGZ Friesland-groep. Net als Synaeda dat formeel in 2019 deel daarvan uit is gaan maken en waar GGZ Friesland haar minder complexe problematiek en meer planbare zorg heeft ingebracht en die sterk regionaal georganiseerd is. Beide onderdelen laten zien dat door dergelijke zorg goed te organiseren veel winst te behalen is in de zin van meer directe verbanden met de verwijzers en belangrijke ketenpartners in de regio, kortere wachtlijsten¹, zorg met een duidelijker begin- maar ook eindpunt en een coherenter zorg- en behandelstelsel.

Het overleg met de Friese huisartsen vormt inmiddels een vast onderdeel van de bestuurlijke agenda.

¹ Uit de cijfers m.b.t. de wachtlijsten, blijkt dat Friesland in de landelijke top verkeert t.a.v. de beheersing van de wachttijden.

Met een zestal coalitiegenoten werken we sinds 2019 aan een afgestemd meer ambulante aanbod op het terrein van de hoogspecialistische jeugdzorg op basis van een de Friese gemeentes gesloten convenant.

Met VNN hebben de samenwerking in het zgn. FACT-plus model verder vormgegeven.

Met de gemeenten Leeuwarden en Sudwest Fryslân zijn teams opgezet die integrale zorg verlenen aan patiënten in de epa-doelgroep. Deze teams zijn samengesteld uit medewerkers van GGZ Friesland, uit de sociale teams van deze gemeenten en van VNN. Doel van deze pilot is een integrale werkwijze te ontwikkelen. Verwacht wordt dat door vroegsignalering, specifieke preventie en snel in te zetten integrale zorg (en werk!) leidt tot een effectievere aanpak en herstel van de doelgroep en effectievere besteding van maatschappelijke middelen. E.e.a. wordt begeleid door onderzoek. Als deze pilot een jaar heeft gelopen, in mei 2021, zal er een evaluatie plaatsvinden.

Op het terrein van onze tweede pijler HPO hebben we vooral door corona niet de stappen kunnen zetten die we wilden. Wel is veel gedaan aan het ontwikkelen van duidelijke toekomstvisies, maar dat kon door de omstandigheden niet zo in gesprek en betrokkenheid met de organisatie worden vormgegeven als we hadden gewenst. Ook het door ons gewenste leiderschapsprogramma heeft niet tot ontwikkeling kunnen komen. Wel heeft het afgelopen jaar een enorm beroep gedaan op de professionaliteit, zelfwerkzaamheid en creativiteit van al ons personeel, van de receptiemedewerker tot de bestuurder. Allemaal moesten we roeien met de riemen die we hadden en alle onzekerheid die er was. En zo zijn er mooie dingen tot stand gekomen. Patiënten die in de dagbesteding mondkapjes zijn gaan maken, activiteitenbegeleiders die buiten voor de ramen patiënten stimuleerden om in beweging te komen, behandelaren die voor de verbinding en gesprekken met patiënten gingen wandelden, patiënten die in het kader van dagbesteding taarten gingen bakken voor de verschillende teams en kant en klare maaltijden bereiden voor thuis voor het personeel.

Financieel konden we 2020 met een klein positief resultaat voor GGZ Friesland afsluiten, dankzij de continuïteitsbijdragen waarover nog niet volledige duidelijkheid bestaat. Onze dochters, SPMC Leeuwarden BV en CAGGB BV (oftewel Synaeda en Buitenpost) hebben eigenstandig positieve resultaten kunnen realiseren en hebben zo een mooie bijdrage geleverd aan het geconsolideerde resultaat.

De stappen om te komen tot horizontaal toezicht kenden een constructief karakter en vroegen tegelijk veel tijd en aandacht. Maar met resultaat: we kunnen op 1 januari 2021 starten.

Ons strategisch vastgoedplan kwam gereed waarin de ambities op dit terrein zijn vastgelegd en die verder uitgewerkt zijn in het masterplan Leeuwarden en het masterplan Franeker. Op de locatie Franeker werden in 2019 nieuwe units ("tiny houses") opgeleverd en in 2020 de 49 units van het nieuwe "Lankwert", waardoor onze patiënten die langdurig op onze zorg aangewezen zijn nu een mooi nieuw onderkomen hebben. In 2020 zijn flinke vorderingen gemaakt in de uitwerking van de plannen voor de nieuwe HIC, De Brédyk, die in Leeuwarden gebouwd zal worden, de BW die in Franeker gebouwd gaat worden en de herinrichting van het Franekerterrein. Ook is hard gewerkt aan de financiering van de masterplannen. Na een inschrijving door 4 partijen (banken) is inmiddels een overeenkomst met de BNG gesloten en

het Waarborgfonds de financiering (deels) geborgd. De grond in Leeuwarden is inmiddels aangekocht, waarmee niets meer de realisatie in de weg staat. Dit alles steeds met intensieve betrokkenheid van vertegenwoordigers uit de drie medezeggenschapsraden. Ons plan om ook in Leeuwarden nieuwe woningen te realiseren ter vervanging van de huidige BW aldaar stuitte gedurende het jaar helaas steeds op problemen. Inmiddels lijkt er in 2021/2022 een oplossing te komen, maar wij hadden dat voor onze patiënten graag eerder gezien.

De organisatie kan inmiddels goed overweg met Wet verplichte ggz, waarbij we er wel tegenaan lopen dat de wet op onderdelen onduidelijk en onlogisch is. Kortom, een wet in ontwikkeling waar ook de reparatiewetgeving en jurisprudentie verdere invulling aan moeten geven.

De gesprekken met (top)professionals binnen onze organisatie om te komen tot een geformaliseerde vorm van medezeggenschap in de vorm van een medische- of interdisciplinaire staf, is al enige tijd geleden gestart. Dit heeft nog niet geleid tot een formele start van een dergelijk orgaan, maar het overleg krijgt wel steeds meer vorm en inhoud. En op informele wijze wordt hier zo langzamerhand ook praktische invulling aan gegeven.

Het aangrijpingspunt van de medezeggenschap verschuift meer en meer naar de operatie/de divisie, hetgeen aansluit bij de beweging waarin het centrum van onze zorg naar de regio verschuift. De COVID-19-pandemie heeft het werk van de medezeggenschapsraden wel bemoeilijkt. Het contact met de achterban was moeilijk te realiseren. Vooral voor de cliëntenraden en voor de familieraad heeft het contact grotendeels ontbroken, ondanks de later in het jaar ingezette telefonische gesprekken voor cliënten. Zeer vermeldenswaard is een onderzoek dat leden van de cliëntenraden hebben uitgevoerd naar de ervaringen van patiënten en medewerkers met zorg op afstand. Duidelijk is dat het ontbreken van direct contact aan beide kanten als een gemis wordt ervaren, maar dat zorg op afstand niet alleen maar negatieve kanten heeft. Als face-to-face contacten weer ongehinderd kunnen plaatsvinden is er zeker ook plaats voor andere vormen van contact en meer op afstand, maar dat vereist maatwerk, zo wordt door de ondervraagde patiënten en medewerkers aangegeven. De uitkomsten zijn met enthousiasme ontvangen onder meer door de Nederlandse GGZ en door Mind. Ook onze belangrijkste verzekeraars hebben wij van de uitkomsten op de hoogte gesteld.

Onze ICT-strategie die het best samengevat kan worden onder de noemer “Best of Breed”, kende de afgelopen jaren in de uitvoering mooie momenten maar ook forse tegenvallers. Zeker waar het de aansluiting tussen ons EPD (Code 24) en het facturatie/registratie-deel betreft. Na een geslaagde Proof of Concept met Topicus is besloten dit systeem met deze partij verder te ontwikkelen.

Onze zorg is in het afgelopen jaar anders dan anders geweest. Toch kunnen we niet ontevreden zijn. Gelet op de uitkomsten van het eerder genoemde onderzoek van de cliëntenraad, maar ook de HKZ-audit leverde complimenten op voor de wijze waarop en de creativiteit waarmee onze mensen toch de zorg zo hoogwaardig mogelijk hebben weten te houden. Ook is het bijzonder te kunnen constateren dat het aantal incidenten opvallend laag is gebleven in het afgelopen jaar.

Helaas konden de publiekscolleges over belangrijke thema's uit de sector die onze afdeling Marketing en Communicatie organiseert door corona niet met live publiek doorgaan, maar moesten online. Deze leveren altijd veel maatschappelijke goodwill op en dragen bij aan de destigmatisering van de ggz. Wel is in het kader van dit thema een mooie serie gemaakt die door Omrop Fryslan is uitgezonden. Een thema waar we steeds aandacht voor vragen, zoals in publicaties, in overleggen met andere partijen en door deelname aan de social run, die in 2020 wel heeft plaatsgevonden en die veel aandacht heeft getrokken.

Onze verzuimcijfers bleven wederom ruim 1% onder het branche-gemiddelde terwijl het verloop met slechts enkele procenten getuigt van een grote loyaliteit bij de organisatie. Desalniettemin bleef de krapte op de arbeidsmarkt één van onze belangrijkste bronnen van zorg. Inmiddels beginnen we wel de vruchten te plukken van het feit dat we voor alle belangrijke ggz-beroepen veel meer opleidingsinspanningen verrichten dan enkele jaren terug. De samenwerking met onze noordelijke collega's op dit dossier is daarbij zeer ondersteunend.

Binnen GGZ Friesland wordt door medewerkers en opleidingen wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd. Dat stimuleren wij ook. We hebben moeten constateren dat de resultaten van deze onderzoeken niet altijd bekend zijn en niet in de praktijk worden benut. Daar is de afgelopen tijd in geïnvesteerd waardoor onderzoek nu meer gestroomlijnd en beter afgestemd op behoeften in de praktijk is en in de organisatie meer bekendheid wordt gegeven aan lopend onderzoek en onderzoeksresultaten.

Veiligheid- en risicomanagement zijn niet meer weg te denken uit de bestuurlijk agenda, anno 2020. De strategische risico-inventarisaties zijn inmiddels regulier onderdeel van onze beleidscyclus geworden.

Terugkijkend op 2020 kunnen we spreken van een onzeker en onbestemd jaar waarin GGZ Friesland op cruciale dossiers toch weer belangrijke stappen voorwaarts heeft gezet, waarbij we met name denken aan de beweging waarmee we herstelondersteunende zorg naar de regio gaan brengen en alle ontwikkelingen op het vastgoeddossier. Tegelijkertijd moet worden vastgesteld dat binnen de ggz-sector veel onzekere factoren de bedrijfsvoering beïnvloeden. Het gefragmenteerd bekostigingslandschap en de stapeling van wets- en systeemwijzingen vragen permanent aandacht. Voor ons onderdeel MindUp geldt dat bijvoorbeeld voor de overgang van een grote groep patiënten naar de WLZ, en voor de aanbestedingen bij de gemeenten. In verband met de krappe tariefstelling hebben af moeten zien van aanbesteding voor dagbesteding bij de gemeente Leeuwarden waardoor een grote groep patiënten niet meer op hun vertrouwde dagbesteding konden. E.e.a. noopt tot strakke sturing en vergen optimale flexibiliteit en improvisatietalent binnen alle geledingen. Ook de krappe arbeidsmarkt en het veiligheidsdossier staan hoog op de bestuurlijke agenda.

Wij willen in de komende tijd vast houden aan ons ambitieus langetermijnperspectief en wendbaarheid op korte termijn blijven etaleren. Dit ondanks de crisis rond COVID-19 en misschien ook juist daarom. In deze tijd wordt het belang meer dan eens duidelijk om samen met onze partners te werken aan een samenhangend ggz-netwerk, om als organisatie wendbaar te zijn en om de zorg dicht bij de patiënten en andere (zoals welzijns-)partijen te organiseren. De herstelbenadering vormt daarin ons anker evenals de uitgangspunten van HPO. In 2021 willen we verder gaan op de weg waarmee we onze doelstellingen uit "Verder

naar Voren” gaan realiseren. De doelstellingen blijven wij onverminderd hanteren, waarbij we aan de hand van de ontwikkelingen moeten bezien welk tempo realistisch is binnen de randvoorwaarden van veiligheid en gezondheid.

Als bestuur wisten wij het al, maar Covid heeft het nog eens extra onderstreept; binnen onze organisatie werken wij met professionele, betrokken en nuchtere medewerkers die altijd een stapje neer zetten als het nodig is. Graag spreken wij bij deze onze grote dank uit naar al die collega's die juist in dit moeilijke jaar weer paraat stonden voor de patiënt.

Raad van Bestuur GGZ Friesland

Timo de Grefte en Ton Dhondt